

PŘÍBĚH KAPKY: JAROSLAV HEYROVSKÝ STÁLE UČÍ CHEMII VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Putovní výstava Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR, v.v.i. s názvem Příběh kapky, seznamující širokou laickou veřejnost se životem a vědeckou prací Jaroslava Heyrovského, našeho dosud jediného držitele Nobelovy ceny za chemii, i v roce 2016 zůstává ve Zlínském kraji. Po expozici (19.) v Gymnáziu v Uherském Hradišti přesídlila do univerzitního prostředí. Téměř dvouměsíční domov pro své exponáty našla v prostorách Laboratorního centra Fakulty technologické Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Rušné vstupní prostory centra se tak promění v laboratoř plnou polarografických přístrojů, knih, fotografií a dalších předmětů spjatých s vědeckou činností a životem Jaroslava Heyrovského.

"Když jsem 10. prosince 2015 přednášela ve zdejší Science café přednášku o Jaroslavu Heyrovském v den, kdy se každoročně ve Švédsku udělují Nobelovy ceny, mezi řečí jsem zmínila možnost přivést v roce 2016 putovní výstavu o tomto našem dosud jediném nositeli Nobelovy ceny za chemii na zdejší fakultu. A než jsem odpřednášela, myšlenka se stala skutečností. Na fakultě jsou lidé činu a díky nim mají nyní žáci a studenti ze škol ve Zlíně a okolí možnost seznámit se s receptem, jak k Nobelově ceně", představuje spolupráci ÚFCH J. Heyrovského s Fakultou technologickou Univerzity T. Bati autorka výstavy Květa Stejskalová. „Na Fakultě technologické se dlouhodobě snažíme o popularizaci přírodních věd, chtěli bychom k chemii, fyzice či biologii přilákat širokou veřejnost a především mladé lidi, kteří by v této oblasti mohli nalézt své budoucí povolání. Možnost mít na půdě školy výstavu Příběh kapky jsme proto s velkým nadšením přijali. Návštěvníci si mohou výstavu prohlédnout každý všední den od 8 do 18 hodin až do 25. 4. a věříme, že si kromě informací odnesou i notnou dávku nadšení pro chemii“, dodává Iva Hauerlandová z propagačního oddělení Fakulty technologické.

Více na stránce výstavy <http://www.jh-inst.cas.cz/heyrovsky>

použita mapa ČR od
© geography.tym.cz

Myšlenka uspořádat tuto výstavu se zrodila koncem roku 2008 s cílem připomenout v roce 2009 veřejnosti 50. výročí udělení Nobelovy ceny Jaroslavu Heyrovskému (10.12.1959). "Nikdo tehdy nevěřil, že život výstavy se jaksi protáhne. Naše původní představa byla uspořádat ji na třech místech a připomenout 50. výročí udělení Nobelovy ceny. Toto je ale již její 20. expozice, a výstava tak putuje po České republice osmým rokem," představuje výstavu Květa Stejskalová. V letech 2009 až 2015 byla výstava instalována v Pardubicích (2x), Brně (2x), Praze (4x), Olomouci, Ostravě, Jihlavě, Ústí nad Labem, Děčíně, Teplicích, Žďáru n. Sázavou, Železném Brodu, Vítkově, Prostějově a Uherském Hradišti. Možnost navštívit některou z 19 různých expozic již tak mělo téměř 20 000 návštěvníků.

Putovní výstava má tři části: první část expozice je tvořena sadou dvanácti panelů (formát A0), které s využitím fotografií a dokumentů přibližují návštěvníkovi život a vědeckou práci Jaroslava Heyrovského (20.12.1890-27.3.1967). Rodinou Heyrovských byly k pořízení kopií zapůjčeny fotografie z rodinného alba, z nichž některá foto nebyla dříve na veřejnosti prezentována. Rada fotografií, diapositivů a písemných materiálů z archivu ústavu ilustruje výzkumnou práci J. Heyrovského a jeho týmu. Druhou část expozice tvoří přístroje (vývojová řada 10 přístrojů tzv. polarografů), skleněné polarografické nádoby, diapositivy, se kterými polarografisté přednášeli, ukázky knih a publikací o polarografii v různých světových jazycích a i několik polarografických kuriozit. Filmy zhotovené v 50. a 60 letech dokumentující Heyrovského výzkum bývají zájemcům promítány ve třetí části expozice ve formě nekonečné smyčky. Výstavu doplňuje často doprovodný program chemických workshopů a popularizačních přednášek nejen o Jaroslavu Heyrovském a jeho výzkumu v oboru polarografie, ale i o současné vědě a výzkumu v oboru fyzikální chemie, kterou se vědci v ÚFCH JH zabývají dnes.

Pro výběr exponátů tým autorů - vědců z oboru fyzikální chemie (Květa Stejskalová, Michael Heyrovský a Robert Kalvoda † 2012) prohlédl téměř 10 kg písemných materiálů, více než tři stovky fotografií či diapositivů, 6 km celuloidových filmů a desítku polarografických přístrojů. Výstava je již od července 2009 veřejnosti představována prostřednictvím denně aktualizovaných českých i anglických webových stránek, kde si jejich návštěvník může např. spustit videopozvánku, ukázky starých filmů, prohlédne si fotografie z různých expozic a dočte se, co na ní bude možné vidět, ale i jaký doprovodný program bude možné navštívit. Výstavu doprovázejí přednášky s titulem "*Jaroslav Heyrovský, bádající, objevující*", které navštěvují převážně pedagogové se svými studenty a žáky. Dosud bylo předneseno 73 přednášek a vyslechlo je 3340 zájemců.

Organizátoři pro návštěvníky připravují i různé upomínkové předměty s tematikou výstavy (plakáty, zmenšené kopie hlavních výstavních plakátů uspořádané do brožury, záložky, kvízy či výukové pracovní listy aj.), které si zájemci mohou z výstavy odnést. Dalším bonusem je nulové vstupné na výstavu. Na nákladech na její uspořádání, spojených hlavně s jejím převozem a tiskem posterů, se vedle ÚFCH JH (*výstava je jako informační nástroj součástí projektu ústavu s názvem Tři nástroje zaměřené na vzdělávání mládeže a popularizaci výsledků VaV veřejnosti*) podíleli i partneři, kteří pro její uspořádání propůjčili své prostory (PřF a MFF Univerzity Karlovy v Praze, FCHT Univerzity Pardubice, Hvězdárna a planetárium M. Koperníka v Brně, PřF Univerzity Palackého v Olomouci, Úřad MČ Praha 8, SPŠCHG akademika Heyrovského v Ostravě a Muzeum Vysočiny Jihlava, SPŠ v Ústí nad Labem, ČVUT v Děčíně, ZŠ Koperníkova v Teplicích, BiGy Žďár n. Sázavou, SUPŠS Železný Brod, město Vítkov, Gymnázium Mozartova Pardubice, Science centrum VIDA! Brno, Reálné gymnázium a základní škola města Prostějova a Gymnázium v Uherském Hradišti) či přispěli finanční částkou na krytí části jejích nákladů (např. DataApex s.r.o., Merck s.r.o. Sigma-Aldrich, s.r.o., projekt NANOPIN, ATG, s.r.o., Bochemie Group, BorsodChem MCHZ, s.r.o.; Teva Pharmaceuticals ČR, s.r.o., Spolchemie, a.s., Sdružení moravských pracovišť AVČR v Brně).

Putovní výstava Příběh kapky patří do celé řady popularizačních akcí, kterými vědci z ÚFCH JH pravidelně seznamují zájemce o přírodní vědy z řad veřejnosti s vědou a výzkumem, který za zdi budovy v Dolejškově ulici na Praze 8 běžně probíhá (viz - <http://www.jh-inst.cas.cz/3nastroje>). Autoři výstavy se s ní zapojují do celoakademického programu popularizace vědy a techniky, který má dlouhodobě nelehký úkol: představit žákům a studentům chemii a fyziku jako perspektivní obory, navíc zajímavé, bez nichž se dnešní moderní společnost obejde jen stěží.

19 různých expozic, které celkem zatím trvaly 30 měsíců, dosud navštívilo okolo 20 tisíc návštěvníků. V roce 2016 si putovní výstavu již rezervovali další zájemci: opavské Mendelovo Gymnázium a Česká centra pro výstavu v Bratislavě. Mezi zájemce pro rok 2017 patří Univerzita v Hradci Králové a Experimentarium v Otrokovicích.

Aktuální život výstavy lze sledovat na jejich stránkách s adresou <http://www.jh-inst.cas.cz/heyrovsky>.

ÚFCH J. Heyrovského AV ČR, v.v.i.

Ústav byl zřízen k 1. 3. 1972 pod názvem Ústav fyzikální chemie a elektrochemie J. Heyrovského ČSAV. Vznikl sloučením Polarografického ústavu, který byl založen v roce 1950 a k 1. 1. 1953 začleněn do ČSAV, a Ústavu fyzikální chemie ČSAV, který byl zřízen k 1. 1. 1955 z dřívější Laboratoře fyzikální chemie, založené v ČSAV k 1. 1. 1953. Současný název ústavu byl přijat k 1. 8. 1993. Od 1. ledna 2007 se ústav stal veřejnou výzkumnou institucí ve smyslu zákona č. 341/2005 Sb.

Předmětem činnosti ÚFCH JH je v prvé řadě badatelský výzkum ve fyzikální chemii včetně elektrochemie, v analytické chemii a v chemické fyzice, uskutečňovaný teoretickými (výpočetními) a experimentálními metodami. Ústav dále napomáhá uplatňování výsledků svého badatelského výzkumu v praxi. Významně se též ve spolupráci s vysokými školami podílí na výuce a vzdělávání vysokoškolských studentů a doktorandů.

ÚFCH JH je se svými téměř 200 zaměstnanci (s celkovým počtem úvazků 165), přičemž více než 75 procent jsou vysokoškolsky vzdělaní vědečtí a odborní pracovníci, jedním ze 6 ústavů chemické sekce II. vědní oblasti o živé přírodě a chemických vědách AV ČR (www.cas.cz). Více informací naleznete ve webové aplikaci ústavu s adresou www.jh-inst.cas.cz.